

Strasbourg, 1. 7. 2014
COM(2014) 392 final

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK
ÉS AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK**

**A szellemi tulajdon-jogok érvényesítésére vonatkozó megújított konszenzus felé:
uniós cselekvési terv**

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK ÉS AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK

A szellemi tulajdon-jogok érvényesítésére vonatkozó megújított konszenzus felé: uniós cselekvési terv

1. BEVEZETÉS

2014 márciusában az Európai Tanács ismételtlen nyomatékosította a szellemi tulajdon mint a növekedés és az innováció fő mozgatórugója jelentőségét, valamint hangsúlyozta a hamisítás elleni küzdelem szükségességét az EU globális szintű ipari versenyképességének javítása érdekében¹. A szellemi tulajdon-jogok jelentik a vállalkozások, az alkotók és a feltalálók rendelkezésére álló egyik legfontosabb eszközt, amely segítségével megtermelik a tudásba való befektetésük hozamát.

Egy nemrégiben készült tanulmány becslése szerint a fokozott szellemi tulajdonjog-igényű ágazatok az EU GDP-jének 39 %-át (éves szinten mintegy 4 700 milliárd EUR-t) és a közvetett munkahelyeket is figyelembe véve az összes munkahely 35 %-át adják². A gyakorlatban ez annyit tesz, hogy az ideiglenes kizárólagos jogok biztosítása közvetlen kapcsolatot teremt a szellemi tulajdon és az új és eredeti áruk, illetve szolgáltatások létrehozása és forgalmazása között, ami valamennyi polgárra nézve előnyös. A szellemi tulajdonnal összefüggő célkitűzések elérésének kulcsa egy optimális és gazdaságilag hatékony „szellemi tulajdon-infrastruktúra”, amely felöleli a szellemi tulajdon-jogok valamennyi formájának³ hivatalos elismerését, bejegyzését, felhasználását és kiegyensúlyozott érvényesítését.

Az EU-nak innovációra és kreativitásra van szüksége, hogy megőrizhesse versenyképességét az alacsonyabb munkaerő-, energia- és nyersanyagköltségekkel rendelkező országokkal szemben, és innovációt serkentő körülményeket kell teremtenie, hogy az európai vállalkozások hozzájárulhassanak a válságból való kilábalásunkhoz. A tudásalapú ágazatok éppen ezért kiemelkedő szerepet játszanak a „Globális Európa”, illetve az „Európa 2020” stratégiában.

E közlemény központi témája a szellemi tulajdon-jogok érvényesítése. Abból az általánosan elfogadott nézetből indul ki, hogy a szellemi tulajdon-jogok érvényesítésére vonatkozó politikának a leginkább ártalmas, üzletszerűen elkövetett, szellemi tulajdon-jogokat sértő

¹ Az Európai Tanács 2014. március 20–21-i következtetései, 5. és 6. o.

² *Intellectual Property Rights intensive industries: contribution to economic performance and employment in Europe* (Fokozott szellemi tulajdonjog-igényű iparágak: hozzájárulás az európai gazdasági teljesítmény és foglalkoztatás javításához). Lásd: oami.europa.eu.

³ Lásd: ec.europa.eu/internal_market/intellectual-property.

tevékenység elleni küzdelemre kell összpontosulnia. Célja, hogy új jogérvényesítési eszközöket biztosítson – ilyen például a pénz útjának követésére vonatkozó elv, amely azon bevételi források felszámolását célozza, amelyek az üzletszerű szabálysértők számára vonzóvá teszik ezt a tevékenységet.

Az olyan forgalmazott termékek (árúk és szolgáltatások), amelyek nem tartják tiszteletben a mások által létrehozott szellemi tulajdont, polgárként, fogyasztóként, vállalkozóként és adófizetőként mindannyiunkat érintenek. Az üzletszerűen elkövetett, szellemitulajdon-jogokat sértő tevékenységek visszafogják az innovációs és kreatív beruházásokat, így aláássák a munkahelyteremtést.

Az üzletszerűen elkövetett, szellemitulajdon-jogokat sértő tevékenység jelentette probléma nagyságrendjét nehéz felbecsülni, ám gazdasági hatásáról széles körű vita zajlik⁴. Egy nemrégiben megjelent, több mint 800 felsővezető megkérdezésén alapuló, csalásokról szóló globális jelentés arról számolt be, hogy a vizsgált vállalkozások 11 %-a vált 2013-ban szellemi tulajdont érintő jogsértés áldozatává⁵. Uniós szinten a külső határon lefoglalt, feltehetőleg szellemitulajdon-jog-sértő árukra vonatkozó statisztika szerint 2012-ben több mint 90 000 ilyen esetet vettek nyilvántartásba⁶. Ezek mintegy 70 %-a postai vagy futárszolgálati küldemény volt, ami az elektronikus kereskedelem térhódítását tükrözi. Összesen csaknem 40 millió árucikket foglaltak le, amelyek becsült értéke – az egyenértékű eredeti termékek értéke alapján – majdnem 1 milliárd EUR-ra rúg. Egy tagállami becslés szerint a szellemitulajdon-jogokat sértő termékek 81 %-a a szervezett bűnözéshez köthető⁷. A számítások alapján a bünszervezetek ilyen tevékenységek révén szerzett illegális bevételei meghaladták a 100 millió EUR-t, ám a tagállam gazdaságára háruló költség – a legális vállalkozások közvetlenül kieső bevétele, az államkincstár kieső bevétele, az elvesztett munkahelyek és a magas végrehajtási költségek vonatkozásában – ennek csaknem ötszöröse (470 millió EUR) volt.

Az üzletszerűen elkövetett, szellemi tulajdont érintő jogsértések alattomos cselekedetek és mozgó célpontot jelentenek. Bármennyi erőfeszítést is teszünk az ilyen jogsértésektől való elrettentésért – például a versenyképes árúk és szolgáltatások legális online kínálatának bővítése révén –, a szellemitulajdon-jogokat sértő termékek forgalmazásából és értékesítésből származó jelentős haszon mindig is ösztönzőleg fog hatni e tevékenységek folytatására. Mivel az ilyen tevékenység gyorsan kiépíthető és előnyei gyorsan kiaknázhatók, a pontos

⁴ 2012-ben a RAND Europe jelentést készített, melynek címe: Measuring IPR infringements in the internal market (A szellemi tulajdont érintő jogsértések mérése a belső piacon). A jelentés az e kérdéskört értékelő, az iparági szereplők által finanszírozott tanulmányokat, valamint azok korlátait vizsgálja.

http://ec.europa.eu/internal_market/iprenforcement/docs/ipr_infringement-report_en.pdf

⁵ Lásd: kroll.com.

⁶ Lásd: ec.europa.eu/taxation_customs.

⁷ https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/246390/horr73.pdf. A becslés nem foglalja magában a számítástechnikai bűnözést.

észlelő rendszerek és a gyorsan végrehajtott megelőző intézkedések elengedhetetlen fontosságúak.

Ezeknek az intézkedéseknek ugyanakkor arányosnak kell lenniük és minimalizálniuk kell a visszaélés kockázatát, nehogy olyan versenyellenes gyakorlatokra használják fel őket, amelyek alááshatják az új, innovatív termékek és üzleti modellek megjelenését, valamint indokolatlanul korlátozhatják az alapvető szabadságokat. A megfelelő észlelés szükségessé teszi az érdekelt felek – és mindenekelőtt a nemzeti végrehajtó hatóságok – között a hírszerzési információk megosztását. Következésképpen az üzletszerűen elkövetett jogsértésektől való eltántorítás érdekében a Bizottságnak átfogó, kiegyensúlyozott és rugalmas rendszert kell alkalmaznia, amely képes gyors válaszokat adni mindazokra a változó kihívásokra, amelyekkel az európai tudásalapú gazdaságnak szembe kell néznie a 21. században.

Az „Európa 2020” stratégiával összhangban és a folyamatban levő jogi felülvizsgálatok sérelme nélkül a Bizottság egy tíz pontból álló cselekvési tervet irányoz elő⁸. Számos fellépést a Bizottság fog végrehajtani, adott esetben a Belső Piaci Harmonizációs Hivatallal együttműködve, amely 2012 júniusától a szellemi tulajdonról szóló jogszabályok európai megfigyelőközpontjának⁹ (a továbbiakban: megfigyelőközpont) is otthont ad. Ezek a fellépések a további kísérőintézkedésekkel és a felsorolt tanulmányokkal együtt képezik a meghatározó első lépést az uniós és nemzeti szinten üzletszerűen elkövetett jogsértések ellen irányuló, a szellemi tulajdon-jogok hatékony érvényesítését szolgáló szakpolitika kiépítése felé. A cél a valamennyi érdekelt fél bevonásával kialakítandó megújított konszenzus a szellemi tulajdon-jogok gyakorlásának mikéntjéről. A Bizottság nyomon fogja követni a cselekvési terv végrehajtását, és felkéri az Európai Parlamentet, a Tanácsot, a tagállamokat, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságot, a megfigyelőközpontot és az érdekelt feleket a további munkában való tevékeny részvételre.

A közleményt kiegészíti a szellemi tulajdon-jogok harmadik országokbeli védelmére és érvényesítésére, valamint a szellemi tulajdon-jogokat sértő áruk kereskedelme elleni küzdelem terén az EU, illetve a harmadik országok vámhatóságai közötti szorosabb együttműködés kialakítására vonatkozó stratégia, amint azt az EU vámügyi cselekvési terve is előírja.

Ezen intézkedések mindegyike a szellemi tulajdon-jogokat érintő meglévő uniós vívmányok – köztük a polgári jogi érvényesítésre vonatkozó szabályok – hatékony alkalmazásának és

⁸ A javasolt intézkedéseknek semmilyen költségvetési hatása nincs a Bizottság hivatalos programozásában szereplő, a következő néhány évre vonatkozó előirányzatokon kívül.

⁹ A 2012. április 19-i 386/2012/EU rendelet különféle feladatokkal bízta meg a Belső Piaci Harmonizációs Hivatalt a nemzeti hatóságok, a magánszféra és az uniós intézmények tevékenységeinek ösztönzéséért és támogatásáért a szellemi tulajdonról szóló jogszabályok elleni küzdelem terén. Ezek a feladatok nem terjednek ki a nemzeti hatóságok által végrehajtott önálló műveletekben vagy vizsgálatokban való részvételre, sem az Európai Unió működéséről szóló szerződés III. részének V. címében tárgyalt esetekre (pl. igazságügyi és rendőrségi együttműködés).

előmozdításának biztosítására törekszik. Közös céljuk, hogy i) minden eszközt felhasználjanak a szellemi tulajdont sértő termékek piacra jutásának és terjedésének hatékony visszatartása és megfékezése érdekében (mind az uniós, mind az ezekhez egyre szorosabban kötődő egyéb piacokon), hogy ezáltal ii) ösztönözzék a beruházásokat, a növekedést és a munkahelyteremtést a gazdaságaink szempontjából kulcsfontosságú, fokozott szellemitulajdonjog-igényű ágazatokban. A szigorúbb végrehajtás önmagában nem jelent gyógyírt – ezt a problémát a szellemi tulajdont érintő jogsértések messzemenő következményeivel kapcsolatos, a fogyasztókra és a gyártókra is kiterjedő párbeszéd és figyelemfelkeltés útján kell kezelni.

2. MINDEN SZEREPLŐNEK VAN TENNIVALÓJA A SZELLEMITULAJDON-ÉRTÉKLÁNC MENTÉN

2.1. Hamis vagy nem? – a fogyasztók, a munkavállalók és az ügyfelek tudatosságának növelése

A fogyasztók, a munkavállalók és a vállalkozások nem feltétlenül vannak tudatában az üzletszerűen elkövetett, szellemitulajdonjog-sértő tevékenység okozta gazdasági kár nagyságrendjének. A kár magában foglalja az ilyen tevékenységek rendkívül negatív hatásait az adóbevételekre, az adófizetőkre háruló kapcsolódó költségekre, a legális vállalkozások versenyképességére és a szervezett bűnözéssel való kapcsolatokra. A fogyasztók ugyanakkor nem feltétlenül vannak tudatában annak, hogy a szellemitulajdon-jogot sértő termékek vásárlása milyen személyes kárt okozhat nekik, különösen az egészségüket és biztonságukat veszélyeztető esetleges kockázatokat illetően.

A megfigyelőközpont 2013. november 25-én a szellemi tulajdon megítéléséről szóló tanulmányt tett közzé, amely átfogó képet nyújt a polgárok tájékozottságáról e téren¹⁰. A tanulmány alapját a szakirodalom áttekintése és egy 250, 15 és 65 év közötti európai polgár bevonásával végzett kvalitatív vizsgálat, továbbá egy kvantitatív szakasz képezte, amelynek során több mint 26 000 európai fejtette ki véleményét telefonos interjúk útján. Bár csupán az első lépésről van szó, a tanulmány – különösen a fiatal válaszadók körében – rámutatott, hogy a polgárok nem kellően érzékenyek az iránt, hogy milyen nagyságrendű hatásokkal járnak a szellemi tulajdont érintő jogsértések a szellemi tulajdonon alapuló munkahelyek védelmére és bővítésére nézve. Az is kiderült, hogy a fiatalabb európaiak nézetei szerint a szellemitulajdon-infrastruktúra lényeges előnyöket biztosít a nagyvállalatoknak. Ezt szem előtt tartva a Bizottság úgy véli, hogy határozottabb és összehangoltabb konzultációra van szükség a tájékozottságot javító tevékenységekről és az átfogó, az EU egész területén könnyen hozzáférhető információs eszközökről¹¹.

¹⁰ Lásd: oami.europa.eu.

¹¹ A Bizottság nemrégiben figyelemfelkeltő kezdeményezést indított arról, hogy a legális termékek elleni – bizonyos ágazatokra különösen jellemző – szellemi tulajdont érintő jogsértések következtében elvesztett munkahelyek és elmaradt állami bevételek a polgárokat is károsan érintik. A kezdeményezés

A jövőbeni tevékenységnek ki kell terjednie egy több célra összpontosító megközelítésre és annak elemzésére, hogy a digitális nemzedék körében miért válnak egyre keresettebbé a szellemitulajdon-jogokat sértő termékek. Ennek keretében szüntelenül dolgozni kell a szellemitulajdon-jogokat tiszteletben tartó termékek kifejlesztését és az egységes piacon való terjesztését akadályozó tényezők olyan módon történő felszámolásán, amely a digitális korban képes megfelelni a fogyasztók igényeinek. Ezt a munkát a fogyasztói tájékozottság terén mutatkozó „fehér foltokat” alátámasztó bizonyítékokra, illetve a tagállamokban korábban lezajlott figyelemfelkeltő kampányok hatékonyságára kell építeni. A megfigyelőközpontnak a szellemi tulajdon megítéléséről készített jelentése hasznos támpontot jelent ebben a tekintetben.

A megfigyelőközpont összeállította a korábbi nemzeti figyelemfelkeltő kampányok bevált gyakorlatainak internetes tárházát. A szellemitulajdon-jogokat érintő jogsértések lényegesen visszaszoríthatók, ha az egységes piac szereplői (polgárok, fogyasztók, munkavállalók, vállalkozások és állami hatóságok) jobb tájékoztatást kapnak az egységes piacon bárhol hozzáférhető vonzó, elérhető és megfizethető szellemitulajdonjog-termékekről. A korábban készített tanulmányaiból származó egyre kiterjedtebb ismeretanyagra építve a megfigyelőközpont 2014 folyamán segítséget fog nyújtani a tagállamoknak olyan kommunikációs kampányok kidolgozásában és elindításában, amelyek felhívják az uniós polgárok figyelmét a szellemi tulajdonra érintő jogsértések hatásaira, konkrétan a munkahelyekre és a gazdaságra nézve. Az ilyen kampányok emellett arra is törekednek, hogy javítsák a szellemi tulajdon tiszteletben tartó termékek hozzáférhetőségét az egységes piacon, és rávilágítsanak, hogy a fogyasztónak milyen előnyei származnak a szellemi tulajdon tiszteletben tartó termékek vásárlásából az egészségügyi és biztonsági szabványoknak, illetve az általános fogyasztóvédelmi jognak való megfelelés tekintetében.

1. fellépés: A Bizottság támogatni kívánja a megfigyelőközpont és a nemzeti hatóságok erőfeszítéseit a célzott kommunikációs kampányok új generációjának elindítása és nyomon követése terén. A kampányok többek között arra irányulnának, hogy a polgárok – különösen a fiatalok – tudatában legyenek az üzletszerűen elkövetett, szellemi tulajdonra érintő jogsértések okozta gazdasági kárnak és a szellemi tulajdonra sértő termékekhez kapcsolódó potenciális egészségügyi és biztonsági kockázatoknak, valamint hogy a fogyasztók megismerjék a szellemitulajdon-jogokat tiszteletben tartó termékek fogyasztásával járó előnyöket, és könnyebben hozzájuthassanak az ilyen termékekhez.

2.2. A jogosultak felelőssége az ellátási láncok integritásának biztosításában

Az információs és kommunikációs technológiák (IKT) elterjedése megkönnyítette az egyre hosszabb – gyakran globális méretű – ellátási láncok kialakulását. Emellett lehetővé tette a készletezés költségeinek csökkentését, hiszen a gazdasági szereplők elmozdultak a „kellő

címe: „Túl szép, hogy igaz legyen? A hamisított termékek valós ára”, további információért lásd: http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/tajani/stop-fakes/index_hu.htm

időben történő szállítás” gyakorlata felé. Az információs és kommunikációs technológiáknak köszönhetően továbbá elterjedtebbé vált a végső fogyasztóhoz történő közvetlen szállítás. Ezek ugyan kedvező fejlemények, ám előnyeiket a szellemi tulajdon-jogokat sértő piaci szereplők is kihasználják. Ez tetten érhető a szellemi tulajdon-jogokat sértő kisebb küldemények fokozódó jelentőségében, a jogsértők számtalan termékpiacra való villámgyors belépésében és onnan való távozásában, valamint a több országra is kiterjedő ellátási láncok leggyengébb részeibe történő beszivárgásban. Ennek kapcsán – szem előtt tartva, hogy a végső fogyasztók egyre inkább odafigyelnek a vállalkozások etikus magatartására – az ellátási láncra irányuló, a szellemi tulajdont érintő jogsértések kockázatát csökkentő ellenőrzések szintén javítják az egységes piacon jelen levő, fokozott szellemi tulajdonjog-igényű vállalkozások piaci tőkeerejét és hírnevét¹².

A Bizottság elsőként feltérképezi az e téren önkéntesen alkalmazandó, európai szintű rendszer lehetőségét, és szorgalmazza a kellő gondosságra vonatkozó bevált gyakorlatok követését a fokozott szellemi tulajdonjog-igényű ágazatokban azáltal, hogy támogatást és tájékoztatást nyújt az olyan kvalitatív ellenőrzési rendszerek szisztematikus alkalmazásának költségéről és hasznáról, amelyek eleve az elismert nemzetközi szervezetek által bevezetett szabványok hatálya alá tartoznak. Ez konkrétan azt jelenti, hogy a Bizottság 2014 végéig az érdekeltek részvételével műhelytalálkozót szervez a kellő gondosság ellátási láncokban történő érvényesítéséről mint az üzletszerűen elkövetett, szellemi tulajdont érintő jogsértések megelőzésének eszközéről. Ebbe be fogja vonni a beszállítókat, a jogosultakat, a közvetítőket (köztük az online platformokat, a keresőmotorokat, a fuvarozókat stb.), valamint a tagállamokat, a tudományos körök képviselőit és a nem kormányzati szervezeteket.

Az IKT kulcsszerepet játszik a kiskereskedelmi forgalmazás és logisztikai rendszerek biztonságossá tételében is, és elősegíti a szellemi tulajdon-jogokat sértő termékek észlelését és az ilyen rendszerekbe való bejutásuk megakadályozását. Annak biztosítása érdekében, hogy a termékek ellátási láncai biztonságosak legyenek és ne szivárognak be szellemi tulajdon-jogokat sértő termékek, készletkezelési technológiákat alkalmaznak, amilyen például az egyedi termékazonosítók (kétdimenziós vonalkódok) kombinációja és a rádiófrekvenciás azonosítás (RFID) használata. A Közös Kutatóközpont helyszíni munkájára támaszkodva a Bizottság rendszeresen jelentést készít arról, hogy a fogyasztók szerepvállalását megerősítő új technológiai megoldások miként járulnak hozzá a hamisítás és kalózkodás elleni küzdelemhez. A szállított áruk eredetének könnyebb meghatározása és a kockázatelemzés elősegítése érdekében egy, az uniós kutatás-fejlesztési keretprogram által finanszírozott, biztonsági témájú kutatás vizsgálja a konténeres áruk ellátási láncait. A Közös Kutatóközpont továbbá kifejlesztette a Contraffice nevű informatikai eszközt, amely a vámügyi hatóságok számára lehetővé teszi az EU-ba behozott teherkonténerek útvonalának és mozgásának

¹² A 2010. október 20-i 995/2010/EU rendelet meghatározza a fatermékeket piaci forgalomba bocsátó piaci szereplők kötelezettségeit.

elemzését¹³. A javasolt műhelytalálkozón mérlegelni fogják a nyomon követési és visszakereshetőségi technológiák alkalmazhatóságát a fokozott szellemitulajdonjog-igényű ágazatok által használt különböző forgalmazási és kiskereskedelmi modellekben, majd ismertetik a vállalkozásokkal a bevált gyakorlatokat.

2. fellépés: A Bizottság konzultációsorozatot indít valamennyi érintett fél – köztük a civil társadalom – bevonásával a kellő gondosság ellátási láncokban való érvényesítéséről mint az üzletszerűen elkövetett, szellemi tulajdont érintő jogsértések megelőzésének eszközéről. Az összegyűjtött információ alapján a Bizottság a célnak megfelelő, a kellő gondosság elvét érvényesítő, uniós szintű rendszer kidolgozását tervezi. Elsőként a rendszer önkéntes alapon történő bevezetését fogja szorgalmazni, és szorosan nyomon fogja követni annak alkalmazását a további kezdeményezések szükségességének megállapítása érdekében.

2.3. A pénz útjának követése: párbeszéd az iparági szereplők között a jogsértő termékek internetes forgalmazásának kiküszöböléséért

A jogosultak és a termékek beszerzését, promócióját, forgalmazását és értékesítését végző üzleti partnerek közötti megállapodás fontos lépés a gyors észlelésre és az üzletszerűen elkövetett, szellemitulajdonjog-sértő tevékenység felszámolására irányuló kettős célkitűzés teljesítése felé. Egy ilyen egyetértési megállapodásnak megfelelően beágyazott mechanizmusokat kell tartalmaznia az alapvető jogok és a versenykörnyezet védelme érdekében, különös figyelmet szentelve a lehetséges visszaélések megelőzésének. Az ilyen megállapodások alkalmazása gyors válaszmechanizmust biztosít a szellemi tulajdont érintő jogsértések problémájára. Az érdekelt felek közötti, ilyen megállapodáshoz vezető párbeszédnek magukban foglalják a jelentős érdekelt felek reprezentatív csoportjának találkozóit, amelyeken a konkrét problémákra összpontosítanak és realiztikus, kiegyensúlyozott, arányos és minden érintett számára méltányos gyakorlati megoldásokat keresnek. Az érdekelt felek párbeszéde a Bizottság kezdeményezése nyomán indult, és olyan egyetértési megállapodások létrejöttének elősegítését célozza, amelyek rögzítik a szerződő felek által a kétoldalú szerződéses megállapodásokban alkalmazandó elveket. Ennek révén kívánják elérni, hogy a szellemitulajdonjog-sértők elessenek bevételi forrásuktól. A hamisított árucikkek online platformokon történő értékesítésének visszaszorításáról szóló első párbeszéd nyomán 2011-ben egyetértési megállapodás született¹⁴. Egy 2013 áprilisában készült értékelési jelentés¹⁵ következtetése szerint a megállapodást új partnerekre is sikeresen ki lehetne terjeszteni. A Bizottság valamennyi vonatkozó fejleményt figyelembe véve 2014 és 2015 folyamán új párbeszédet fog indítani az érdekeltekkel – köztük a reklámszolgáltatókkal, pénzforgalmi szolgáltatókkal és fuvarozókkal – annak érdekében, hogy 2015-ben további egyetértési megállapodások szülessenek, amelyek segítik távol tartani a szellemitulajdon-jogokat sértő termékeket az internettől. Ezzel párhuzamosan a

¹³ Lásd: ec.europa.eu/dgs/jrc.

¹⁴ Lásd: ec.europa.eu/internal_market/iprenforcement.

¹⁵ COM(2013) 209, 2013.4.18.

megfigyelőközpont összehasonlító elemzést készít a tagállamokban és a harmadik országokban a jogosultak és az üzleti partnerek között kialakult, meglévő együttműködési gyakorlatokról.

3. fellépés: A Bizottság ösztönzi a további önkéntes egyetértési megállapodások kidolgozását az online környezetben üzletszerűen elkövetett, szellemi tulajdont érintő jogsértésekből származó nyereség csökkentése érdekében, miután sor került a reklámszolgáltatók, pénzforgalmi szolgáltatók és fuvarozók részvételével tartott párbeszédre az érintettek között.

2.4. A kkv-k támogatása szellemitulajdon-jogaik érvényesítése terén

Az Európai Unió a szellemitulajdon-jogok érvényesítéséről szóló 2004-es irányelv¹⁶ révén harmonizált szabályokat ír elő a szellemi tulajdont érintő polgári jogi jogorvoslati rendszerekre vonatkozóan. Egy 2010-ben kiadott közlemény¹⁷ nyomán a Bizottság széles körű nyilvános konzultációt indított, hogy felmérje, hogy az említett szöveg megállja-e a helyét a szellemitulajdon-jogok érvényesítése kapcsán tapasztalható számos kihívás közepette. 2012 végén a Bizottság kérdőívet juttatott el az érdekelt felekhez, hogy információt gyűjtsön arról, hogy a szellemi tulajdont érintő, meglévő, határokon átnyúló polgári jogi jogorvoslati lehetőségek valamennyi jogosult – különösen a kkv-k – számára hozzáférhető-e. Emellett szintén megvizsgálta, hogy elég gyorsak-e és kellően szakosodottak-e a tagállami bírósági rendszerek. A felmérés eredményeit 2013 júliusában tették közzé¹⁸. Ezekből kiindulva a Bizottság mérlegelni fogja a további fellépés szükségességét a kkv-k által – például kis értékű követelések esetén – igénybe vehető polgári jogi jogorvoslati eljárások javítása érdekében. A jogviták magas költsége és összetettsége gyakran visszatartja az innovatív kkv-kat szellemitulajdon-jogaik – köztük például a szabványok szempontjából alapvető szabadalmak – érvényesítésétől, és a nagyobb versenytársak által elkövetett piaci visszaélésekhez vezethet. Uniós szinten már jelenleg is több eszköz áll rendelkezésre a polgári eljárás területén. A legújabb fejlemény, hogy a Bizottság javaslatot¹⁹ tett a kis értékű követelések jelenlegi európai eljárásának – amely egy egységes, valamennyi tagállamban igénybe vehető eljárás (861/2007/EK rendelet) – megerősítésére és továbbfejlesztésére. E javaslat mellett a Bizottság több kezdeményezést indított, hogy segítséget nyújtson a tagállamoknak a nemzeti igazságügyi rendszerük hatékonyságának javításában – ezek egyike az európai uniós igazságügyi eredménytábla²⁰.

4. fellépés: A Bizottság elemzést és jelentést kíván készíteni azokról a meglévő nemzeti kezdeményezésekről, amelyek a kkv-k számára igénybe vehető, szellemitulajdon-jogokkal

¹⁶ A 2004. április 29-i 2004/48/EK irányelv.

¹⁷ COM(2010) 779, 2010.12.22.

¹⁸ Lásd: ec.europa.eu/internal_market/consultations.

¹⁹ COM(2013) 794 final.

²⁰ http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/files/justice_scoreboard_communication_en.pdf

kapcsolatos polgári jogi végrehajtási eljárások javítását célozzák, különös tekintettel a kis értékű követelésekre, továbbá mérlegelni fogja az esetleges intézkedéseket ezen a területen.

A jogviták magas költsége és összetettsége gyakran visszatartja az innovatív kkv-kat szellemi tulajdon-jogaik érvényesítésétől. Következésképpen a kkv-k innovatív beruházásokból származó hozama nem optimális, és nem tudják bővíteni kutatási és fejlesztési tevékenységüket. Ezt a helyzetet egyes tagállamokban nemzeti rendszereken és alapokon – például a jogvitákhoz kapcsolódó jobb biztosítási lehetőségeken – keresztül próbálják orvosolni. A Bizottság a megfigyelőközpont támogatásával 2015-ben szükség esetén felül fogja vizsgálni az ilyen nemzeti rendszerek, illetve a harmadik országokban működő nemzeti rendszerek hatékonyságát. Ennek nyomán a Bizottság a felülvizsgálat eredményeit zöld könyv formájában teszi közzé, amely szükség esetén szakpolitikai kezdeményezéshez fog vezetni.

5. fellépés: A Bizottság zöld könyvet ad ki, amely alapján konzultációt folytat az érdekelt felekkel a jövőbeni uniós fellépés szükségességéről, amelynek alapját a kkv-k szellemi tulajdon-jogainak érvényesítését elősegítő, állami finanszírozású rendszerek bevált gyakorlatai képeznek.

A megfigyelőközpont különféle tevékenységei során eredményesen figyelembe vehetné a kkv-k azon jellemzőit – például korlátozott erőforrásait –, amelyek szellemi tulajdon-jogaik érvényesítése szempontjából lényegesek. A kkv-knak mint jogtulajdonosoknak gyakran több információra van szükségük a marketing- és forgalmazási stratégiáik megfelelő kialakításához, emellett pedig az is előfordul, hogy nem rendelkeznek elegendő szakismerettel és tapasztalattal szellemi tulajdonuk hatékony megvédéséhez. A Bizottság ezért a végrehajtási kérdéseket magában foglaló támogatási rendszer²¹ kifejlesztésén dolgozik: az IPorta projekt keretében megerősíti és koordinálja a nemzeti támogatást, az európai IPR-Helpdesk és a kkv-kat kiszolgáló harmadik országokbeli IPR-Helpdeskek révén pedig tanácsadást biztosít a szellemi tulajdon-jogok transznacionális üzleti tevékenységben való érvényesítéséről²². Ez a rendszer szoros összefüggésben áll az általános vállalkozástámogatással, a szellemi tulajdon nemzeti támogatásával és a megfigyelőközpont tevékenységével.

2.5. Visszatérítési rendszerek: a fogyasztók eszköze

Egyes hitel- és bankkártya-szolgáltatók visszatérítési rendszereket kínálnak, amelyekben a fogyasztók bizonyos értékhatárig elutasíthatják azon szolgáltatás vagy termék kifizetését, amelyet nem vásároltak volna meg, ha tudják, hogy nem eredeti. Az ilyen rendszerek megléte bizonyos tagállamokban jogszabályi kötelezettség. A visszatérítési rendszerek nyilvánvalóan

²¹ http://ec.europa.eu/enterprise/initiatives/ipr/what-are-iprs/index_en.htm

²² További részletekért lásd a Bizottság „Kereskedelem, növekedés és szellemi tulajdon – a szellemi tulajdon-jogok védelméért és érvényesítéséért a harmadik országokban” című közleményét, COM(2014) [...].

enyhítik a csalás okozta károkat, emellett annak biztosításához is hozzájárulhatnak, hogy a szellemitulajdon-jogokat sértő terméket vagy szolgáltatást nem szándékosan vásárló fogyasztóknak vagy ne kelljen azt kifizetniük vagy részesüljenek kártérítésben. Ezek a rendszerek fontos szerepet tölthetnek be a szellemitulajdon-jogokat megsértő piaci szereplők jogszerűtlen bevételeinek visszaszorításában. 2014-ben a Bizottság konzultációt indít a visszatérítési és más kifizetés-visszaigazolási rendszerekről, amelyek képesek csökkenteni az üzletszerűen elkövetett, szellemi tulajdont érintő jogsértő tevékenységből származó bevételeket. A nyilvános konzultáció keretében fel fogják térképezni az e területre vonatkozó intézkedések hatókörét.

6. fellépés: A Bizottság zöld könyvet ad ki, amely alapján konzultációt folytat az érdekelt felekkel az üzletszerűen elkövetett, szellemi tulajdont érintő jogsértések elleni visszatérítési és egyéb kapcsolódó rendszerek hatásáról. Ennek alapján feltérképezi az e területre vonatkozó konkrét fellépés szükségességét és lehetséges hatókörét.

3. HATÓSÁGI EGYÜTTMŰKÖDÉS

3.1. Nemzeti hatóságok közötti együttműködés

A belső határok nélküli Európában a szervezett bűnözés transznacionális módon van jelen a szellemitulajdonjog-sértő tevékenységekben, ezért a nemzeti hatóságok, az uniós intézmények, az uniós bel- és igazságügyi ügynökségek, az érintett harmadik országok és az egyéb partnerek közötti együttműködés megerősítésére van szükség. Ebben az összefüggésben a Bel- és Igazságügyi Tanács²³ – mindenekelőtt az Europol által készített, a súlyos és szervezett bűnözésre vonatkozó fenyegetésértékelés alapján – 2013 júniusában a 2014–2017 közötti időszak egyik prioritásaként határozta meg az egészségügyre, a biztonságra és az élelmiszerekre vonatkozó szabályokat sértő hamisított áruk előállításában és terjesztésében részt vevő, valamint a nem kielégítő minőségű árukat előállító szervezett bűnözői csoportok tevékenységének akadályozását.

A súlyos és szervezett bűnözés elleni küzdelemről szóló tanácsi következtetésekből megjelölt különféle prioritások terén tett előrelépés érdekében a tagállamok éves operatív cselekvési terveket dolgoznak ki a Tanács Főtitkársága, a Bizottság, az Eurojust, az Europol és más érdekelt uniós ügynökségek támogatásával²⁴. A fellépések végrehajtását rendszeresen nyomon fogják követni. A Bizottság készen áll arra, hogy esetleg az ilyen fellépések társfinanszírozása révén is támogassa a tagállamokat.

²³ A Tanács 2013. június 7-i következtetése a súlyos és szervezett bűnözés elleni küzdelem prioritásainak meghatározásáról.

²⁴ Ezen fellépések célja az információk és a hírszerzés javítása a stratégiai és operatív elemzés céljából, a jelentős bünszervezetek kiemelt kezelése és megcélzása, pénzügyi nyomozási és vagyon-visszaszerzési eszközök kifejlesztése, az EU-val folytatott multidiszciplináris együttműködés fellendítése, valamint a kulcsfontosságú kibocsátó és tranzitországokkal, illetve az érintett partnerekkel folytatott együttműködés javítása.

Az Európai Uniónak a szellemi tulajdont érintő jogsértések elleni küzdelemre irányuló 2013–2017 közötti vámügyi cselekvési terve²⁵ keretbe foglalja a 28 vámigazgatás együttes fellépését, hogy eredményesebben tudjanak küzdeni a szellemi tulajdont érintő jogsértések ellen az EU külső határain. A cselekvési terv testreszabott megközelítések kidolgozását irányozza elő az interneten vásárolt, szellemi tulajdont sértő áruk futár- és postai csomagok formájában történő kiszállításának kezelésére. A határokon átnyúló és a hatóságok közötti együttműködés további fokozására van szükség. A Bizottság 2015-ben konferenciát fog tartani a vámhatóságok, a rendőrség és az igazságügyi hatóságok képviselőinek részvételével, hogy meghatározzák a megerősített együttműködés megvalósításának mikéntjét.

Azt a kihívást, hogy hogyan lehet jobban nyomon követni a szellemi tulajdon-jogok érvényesítésében mutatkozó tendenciákat az EU-n kívül, ezzel párhuzamosan egy bizottsági közlemény is tárgyalja, amely naprakésszé teszi a szellemi tulajdon-jogok harmadik országokban történő érvényesítésének 2004-es stratégiáját²⁶. A szabadkereskedelmi megállapodásokról folytatott tárgyalások összefüggésében az EU arra törekszik, hogy a harmadik országok kormányai érdemi kötelezettségvállalásokat tegyenek a szellemi tulajdon-jogok magas szintű érvényesítésére, ezáltal megkönnyítve a fokozott szellemi tulajdonjog-igényű termékek kereskedelmét. Az EU, illetve a harmadik országok vámhatóságai között szintén el kell mélyíteni az együttműködést a szellemi tulajdont sértő áruk kereskedelme elleni küzdelem terén, amint azt az EU vámügyi cselekvési terve²⁷ is előírja.

Egyes tagállamok szellemi tulajdont érintő bűncselekményekkel foglalkozó egységeket hoztak létre joghatóságukon belül, hogy az érintett hatóságok körében elkerüljék a szellemi tulajdon érvényesítésére vonatkozó stratégiák megkettőzését. A tagállamok közötti együttműködésben hiányosságok és a feladatok megkettőzésének hasonló kockázatai figyelhetők meg. A hatóságoknak gyakran nehézséget jelent az Unión belüli, határokon átnyúló, szellemi tulajdont sértő tevékenységek nyomon követése, ezért igen ritkán képesek határokon átnyúló vizsgálatokat és műveleteket tervezni, illetve végrehajtani az egységes piacon belül.

A Bizottság úgy véli, hogy – a folyamatban levő tevékenységek²⁸ sérelme nélkül – a releváns tagállami hatóságok szakértői csoportjának²⁹ létrehozása útján fokozni lehetne a szellemi tulajdon védelmében érintett valamennyi nemzeti hatóság közötti együttműködést. Ez a fórum lehetővé tenné mind a bevált gyakorlatok megosztását, mind a szellemi tulajdonnal

²⁵ A Tanács 2012. december 10-i állásfoglalása.

²⁶ HL C 129., 2005.5.26., 3. o.

²⁷ Ugyanott.

²⁸ Konkrétan a vámügyi cselekvési terv vagy a súlyos és szervezett bűnözés elleni uniós küzdelem keretében zajló tevékenység, lásd: HL C 80., 2013.3.19., 1. o.

²⁹ A szakértői csoport felügyelné az olyan közös eszközök használatát is, mint például a bűnüldözési adatbázis és a megfigyelőközpont által kidolgozott ACIST (a hamisított árukra vonatkozó statisztikák és adatok rendszere).

kapcsolatos szakpolitika irányának megvitatását, és ezáltal hozzájárulhatna a szellemi tulajdon hatékonyabb uniós érvényesítéséhez³⁰.

7. fellépés: A Bizottság a szellemi tulajdon érvényesítésével foglalkozó tagállami szakértői csoportot hoz létre, amely keretében a tagállamok megoszthatják az EU-n belüli valamennyi érintett hatósággal való együttműködés terén kialakult bevált gyakorlataikat, továbbá tájékozódhatnak a cselekvési terv végrehajtásának előrehaladásáról.

3.2. Az egységes piac nemzeti hatóságainak szóló képzés

Nagyrészt nemzeti szinten valósul meg a nemzeti hatóságok arra irányuló képzése, hogy kezelni tudják a szellemi tulajdonra sértő tevékenységekkel összefüggő tendenciákat és üzleti modelleket, valamint megosszák az azonosítási technikákkal kapcsolatos bevált gyakorlatokat. Ezenkívül, ahol határokon átnyúló képzés és tudásépítés zajlik, ez gyakran a hatóságok típusa szerinti bontásban, nem pedig a különböző hatóságokat összefogva valósul meg. Az egységes piac összefüggésében ezért mindenképpen szükség van a szellemi tulajdon határokon átnyúló érvényesítésével kapcsolatos hatósági képzési program kidolgozására. A megfigyelőközpont 2012-ben és 2013-ban tudásépítési szemináriumokat tartott a végrehajtásban dolgozó tisztviselők számára a hamisított peszticidekről és a gyógyszerekkel kapcsolatos bűncselekményekről. Erre építve most a szellemi tulajdon-jogok gyakorlati érvényesítésével foglalkozó nemzeti tisztviselőknek szóló képzéseket is be kell ütemezni. Időközben a Közöségi Növényfajta-hivatal (CPVO) 2013 májusában végrehajtási képzést tartott az e területen tevékenykedő szellemi tulajdon-szakértők valamennyi csoportjának a növényfajtákkal kapcsolatos jogokról. A megfigyelőközpont 2014-ben is tovább munkálkodik a tagállami hatóságoknak szóló, szellemi tulajdonnal kapcsolatos, átfogó ágazati képzési programsorozat kidolgozásán. E programok koordinációjában részt vesz az Eurojust, az Eurojust, az Európai Rendőrákadémia (CEPOL) és a CPVO is.

A gyakorló jogászoknak szóló, a szellemi tulajdonra vonatkozó uniós joggal kapcsolatos képzés kidolgozása ugyancsak javulást eredményezhet a szellemi tulajdon-jogok hatékony érvényesítése és a jogorvoslati lehetőségek terén.

A Bizottság e célból támogatni fogja a gyakorló jogászoknak szóló, a szellemi tulajdonra vonatkozó uniós joggal kapcsolatos képzést, konkrétan azáltal, hogy teljes mértékben ki fogja használni az európai igazságügyi portál³¹ kínálta lehetőségeket a meglévő képzési anyag terjesztéséhez.

8. fellépés: A Bizottság támogatja a megfigyelőközpontot a tagállami hatóságoknak szóló, a szellemi tulajdon egységes piaci érvényesítésével kapcsolatos, átfogó ágazati képzési programsorozat kidolgozásában.

³⁰ A szakértői csoport hatáskörét és mandátumát 2014 során bizottsági határozat formájában fogják rögzíteni.

³¹ Lásd: e-justice.europa.eu.

3.3. A közbeszerzési megbízást elnyerő vállalkozók felelőssége a szellemi tulajdont sértő termékek közbeszerzésekből való kiszűrése terén

Az uniós közbeszerzési szerződések azt eredményezhetik, hogy a szellemi tulajdont sértő termékek a közszolgálati ágazatokba is beszivárognak. Első lépésként a Bizottságnak 2014-ben elő kell mozdítania a tagállami hatóságok közötti jobb információcserét ezekről a kérdésekről, és e célból konzultációt fog szervezni a közbeszerzésekkel foglalkozó tagállami szakértői csoport keretében. A megfigyelőközpont által szervezett tematikus műhelytalálkozók szintén lehetőséget biztosítanak majd arra, hogy a különböző tagállamok hatóságai megbeszéljék az általuk tapasztalt problémákat és megosszák a bevált gyakorlatokat. A Bizottság továbbá elindítja az első ágazati kísérleti fellépést is: átvilágítja az egészségügyi ágazat közbeszerzéseit, hogy képet kapjon a probléma nagyságrendjéről ezen a területen. E tevékenységek alapján a Bizottság módszertani útmutatót fog közzétenni és terjeszteni, hogy ezáltal segítsen a hatóságoknak észlelni és megakadályozni a hamisított termékek közszolgáltatásokba való belépését.

9. fellépés: A Bizottság a hamisított termékek beszerzésének megakadályozása terén kialakult bevált gyakorlatokról szóló útmutatót kíván kidolgozni, terjeszteni és közzétenni a hatóságok számára.

4. A SZELLEMITULAJDON-JOGOK ÉRVÉNYESÍTÉSÉRE VONATKOZÓ SZAKPOLITIKA JOBB NYOMON KÖVETÉSE ÉS CÉLIRÁNYOSSÁ TÉTELE

4.1. A szellemi tulajdon és a szellemi tulajdont sértő tevékenységek tendenciáinak elemzése

A közérdek szempontjából a szellemitulajdon-jogok érvényesítésére vonatkozó szakpolitikáknak azokra az üzletszerűen elkövetett, szellemi tulajdont sértő tevékenységekre kell irányulniuk, amelyek a legnagyobb valószínűséggel okoznak kárt az innovációs és kreatív beruházások terén, valamint amelyek a leghátrányosabbak a fogyasztók jólétére és a gazdasági növekedésre. Ebből kifolyólag objektív módon meg kell határozni, majd szisztematikusan nyomon kell követni a szellemitulajdonjog-sértő tevékenységek által legsúlyosabban érintett, fokozott szellemitulajdonjog-igényű iparágakat annak érdekében, hogy a jelen közleményben előirányzott szakpolitikai eszközök és a jogorvoslati rendszerek egyaránt működjenek. 2013 szeptemberében az Európai Szabadalmi Hivatal (ESZH) és az OHIM tanulmányt tett közzé, amely előzetes értékelést tartalmaz az EU-n belüli, fokozott szellemitulajdonjog-igényű iparágakról³². A fokozott szellemitulajdonjog-igényű iparágakról szóló ESZH/OHIM-jelentés második részét 2014 őszén fogják közzétenni³³.

³² Fokozott szellemitulajdonjog-igényű iparágak, hivatkozás fent.

³³ A vállalati szintű adatbányászat révén nemzeti szinten meghatározhatóak a fokozott szellemitulajdonjog-igényű iparágak és számszerűsíthető az egyes tagállami gazdaságokhoz való hozzájárulásuk, továbbá felmérhető a kkv-k szellemitulajdon-jogokra való támaszkodásának mértéke.

A fokozott szellemi tulajdonjog-igényű iparágak meghatározását követően megbízható becslési módszertan alkalmazására van szükség a szóban forgó ágazatokat jellemző üzletszerűen elkövetett, szellemi tulajdonjog-sértő tevékenység nagyságrendjének felmérése céljából³⁴. A Bizottság a megfigyelőközponttal együtt 2015-re átlátható és pragmatikus modelleket fog kidolgozni a szellemi tulajdonjog-sértő tevékenységek tendenciáinak felbecslésére a fokozott szellemi tulajdonjog-igényű ágazatokban.

Azon fokozott szellemi tulajdonjog-igényű ágazatok vonatkozásában, amelyek online értékesítik termékeiket és a szellemi tulajdonjog-sértő illegális termékek „ingyenes” kínálatával kell megbirkózniuk, a Bizottság tanulmányt végez az illegális termékek legális termékekre gyakorolt kizorító hatásának értékelése céljából. A tanulmány még 2014 folyamán elkészül. A megfigyelőközponttal együttműködve a Bizottság szintén tanulmányt indít a „creative commons” licenck megsértéséről, amely esetekben a jogsértők a köztulajdonban levő műveket próbálják kisajátítani. Emellett a megfigyelőközpont kutatásba kezd a fiatalabb generáció magatartásáról és attitűdjéről a szellemi tulajdon-jogok hatálya alá tartozó termékekhez kapcsolódó fogyasztási mintákat illetően.

A vámügyi politika terén folytatott munkájával összefüggésben a Bizottság továbbra is gyűjti és hozzáférhetővé teszi az EU külső határain lefoglalt árukra vonatkozó adatokat. Ezeket az információkat az egységes piacon bejelentett, szellemi tulajdon érintő jogsértésekkel kapcsolatos információ fogja kiegészíteni³⁵. Ezzel egyidejűleg a megfigyelőközpont az érintett nemzeti hatóságok támogatásával a szellemi tulajdon érintő jogsértésekhez kapcsolódó ítélkezési gyakorlat adatbázisának kidolgozásán munkálkodik.

Az adatcsoportokat hatékonyan kell felhasználni annak érdekében, hogy a szellemi tulajdonjogok érvényesítésére vonatkozó szakpolitika átlátható gazdasági alapokra épüljön. Ennek garantálása céljából a Bizottság 2014-től kezdődően erre a területre vonatkozó gazdasági jelentéseket kíván készíteni. Ezek fogják képezni az üzletszerűen elkövetett, szellemi tulajdonjog-sértő tevékenységek elleni bizottsági szakpolitika nyomon követési eszközét.

10. fellépés: A Bizottság két évente jelentést tesz közzé a szellemi tulajdonra vonatkozó uniós szakpolitika gazdasági hatásáról, ami – a jelen közleményben felvázoltaknak megfelelően – a szellemi tulajdon-jogok érvényesítésére vonatkozó új uniós szakpolitika hatékonyabb nyomon követési eszközévé válhat.

³⁴ 2012-ben a RAND Europe jelentést készített a Bizottság megbízásából (a fent idézett *Measuring IPR infringements in the internal market – A szellemi tulajdon érintő jogsértések mérése a belső piacon c.* jelentés), amely mintegy 200 meglévő tanulmányt tekintett át és kiemelte a módszertani, illetve az adatokra vonatkozó erősségeiket és gyengeségeiket. Ennek alapján a kutatóintézet szakmailag felülvizsgált módszertanra tett javaslatot, amely alkalmazható lenne a szellemi tulajdonjog-sértő tevékenységek szintjének felbecslésére a gazdaságban.

³⁵ Az adatokat az OHIM és az Europol által közösen kifejlesztett, a hamisítás ellen irányuló hírszerzést támogató eszközben (ACIST) fogják tárolni; lásd: <https://www.tmdn.org/enforcementintelligence-webapp/>